Ірина Годнюк
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
обліку та оподаткування ім. С. Юрія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
Кам'янець-Подільський державний інститут, м. Кам'янець-Подільський
Валерія Горна
студентка гр. Ф 21б
Кам'янець-Подільський державний інститут, м. Кам'янець-Подільський

ОБЛІК МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Необхідність роз'яснення нових правил ведення облікової діяльності для суб'єктів господарювання, які продовжили свою роботу для підтримки життєдіяльності держави в умовах воєнного стану, зумовили великий інтерес до такого об'єкту як основні засоби.

На жаль, багатьох, вже торкнулась проблема знищення, втрат чи пошкодження майна під час дії воєнного стану. Внаслідок військової агресії підприємства повністю або частково можуть втратити своє майно. Все це звичайно має вплив на відображення основних засобів підприємства в обліку, тому що головним критеріями визнання основного засобу активом має бути контроль, що є однією із вимог бухгалтерському обліку ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». І якщо об'єкт не відповідає наведеним критеріям, то він не може відображатися в обліку підприємства у складі основних засобів [1].

Ліквідувати пошкоджені активи можливо лише після проведення інвентаризації та встановлення винних осіб та/або причин, що призвели до втрат (або принаймні вчинення дій, спрямованих на встановлення таких осіб/причин). При цьому проведення інвентаризації вимагає наявності доступу до активів у зоні АТО, який для переважної більшості платників раніше був відсутній і залишається таким наразі. І, на жаль, вимоги щодо необхідності інвентаризації пошкоджених активів і досі не змінились.

Також, під час воєнного стану, держава має право вилучати у юридичної особи майно на потреби оборони. Головною умовою є обов'язкове попереднє або наступне відшкодування вартості такого майна у повному обсязі. Вилучення майна формується відповідний Акт про примусове відчуження або вилучення майна, при цьому таке майно не потрібно списувати з балансу підприємства тому що таке майно повинно бути повернуто власнику. Для забезпечення точності бухгалтерського обліку, рекомендується ввести додатковий субрахунок до рахунку 10 «Основні засоби», 109 «Вилучені основні засоби» із перенесенням на нього всього майна, вилученого державою [6]. Амортизація в цьому випадку нараховується у звичайному порядку із подальшим віднесенням її у кредит рахунку 977 «Інші витрати звичайної діяльності». Після повернення майна у власність підприємства, достатньо буде

просто перенести його із додаткового субрахунку на попереднє місце його обліку.

У випадку добровільної передачі підприємствами майна або коштів на потреби Збройних Сил України (ЗСУ), без подальшого їх відшкодування з боку держави, така операція не вважатиметься реалізацією з ціллю оподаткування, в тому транспортні послуги не повинні включатись до оподатковуваного доходу таких надавачів послуг [3].

Також в цих умовах виникає проблема з нарахуванням амортизації основних засобів, які не використовуються через призупинення діяльності у зв`язку із веденням військових дій. У цьому випадку є два варіанти розвитку подій. Перший із них полягає у тому, що підприємство працює за національними стандартами, амортизація продовжує нараховуватися, хоч і воєнний стан є форс мажорною обставиною, а амортизація основних засобів припиняється лише на період їх модернізації, консервації, реконструкції, добудови та дообладнання. Другим варіантом є тимчасове виведення з експлуатації основного засобу шляхом видачі відповідного наказу [5]. У такому випадку нарахування амортизації припиняється до моменту повторного введення в експлуатацію об’єкта. При цьому, негативним моментом припинення нарахування амортизації є те, що попри зупинку фізичного знову об’єкту, він піддається моральному старінню за будь-яких умов.

Схожий варіант є дещо затратніший у плані коштів і часу – консервація основного засобу [4]. Яким шляхом розраховувати амортизацію і чи нараховувати її взагалі – вирішувати самому підприємству.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 10.08.2022 р. № 2435-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення 18.04.2023).
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. №64/2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text (дата звернення 18.04.2023).
3. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text. (дата звернення: 18.04.2023).
4. Про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств: Постанова КМУ від 28.10.1997 р. № 1183-97-п. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-97-%D0%BF#Text (дата звернення 04.05.2022).
5. Кирнична В. Особливості оподаткування та звітності під час дії воєнного стану як основа підтримки малого та середнього бізнесу. URL: https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/2713/6565657184 (дата звернення 18.04.2023).

6. Озерова О. Майно юрособи забрали на потреби оборони: що з обліком та податками. *Головбух*. 2022. № 10. URL: https://egolovbuh.mcfr.ua/960396 (дата звернення 18.04.2023).